

COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS
COMMISSAIRE AUX DROITS DE L'HOMME

12 Μαρτίου 2009

CommDH(2009)4
Πρωτότυπη γλώσσα έκδοσης: Αγγλική

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΕΞΑΚΡΙΒΩΣΗ ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ

**ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΓΙΑ ΤΑ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ**

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή.....	4
2. Ορισμοί.....	4
3. Παροχή υπηρεσιών αστυνόμευσης: γενικές αρχές	6
4. Ο σκοπός και η φύση ενός συστήματος καταγγελιών κατά της αστυνομίας.....	7
5. Ανεξάρτητος Οργανισμός Καταγγελιών κατά της Αστυνομίας	8
6. Λειτουργία του συστήματος καταγγελιών κατά της αστυνομίας.....	10
6.1 Προβολή και δυνατότητα πρόσβασης.....	10
6.2 Κοινοποίηση, καταγραφή και κατανομή.....	11
6.3 Διαδικασία διαμεσολάβησης.....	12
6.4 Διαδικασία έρευνας.....	12
6.5 Επίλυση και επανεξέταση	16
Πηγές.....	18

Ευχαριστίες

Ο Επίτροπος θα ήθελε να εκφράσει τις ευχαριστίες του στον Dr Graham Smith, εξωτερικό σύμβουλο, για τη βοήθειά του στην προετοιμασία της παρούσας Γνωμοδότησης.

Περίληψη

Ένα ανεξάρτητο και αποτελεσματικό σύστημα καταγγελιών κατά της αστυνομίας είναι ουσιώδους σημασίας για τη λειτουργία μιας δημοκρατικής και υπεύθυνης αστυνομικής υπηρεσίας.

Η ανεξάρτητη και αποτελεσματική εξακρίβωση των καταγγελιών ενισχύει τη δημόσια εμπιστοσύνη στην αστυνομία και διασφαλίζει ότι δεν υπάρχει ατιμωρησία για την ανάρμοστη συμπεριφορά ή την κακομεταχείριση.

Ένα σύστημα καταγγελιών πρέπει να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει κατάλληλα και ανάλογα ένα ευρύ σύνολο ισχυρισμών κατά της αστυνομίας σύμφωνα με τη σοβαρότητα των παραπόνων του καταγγέλλοντος και τις επιπτώσεις για τον αστυνομικό εναντίον του οποίου γίνεται η καταγγελία.

Ένα σύστημα καταγγελιών κατά της αστυνομίας θα πρέπει να είναι κατανοητό, ανοιχτό και προσβάσιμο και να δείχνει θετική στάση και κατανόηση για ζητήματα φύλου, φυλής, εθνικότητας, θρησκείας, πεποίθησης, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου, αναπηρίας και ηλικίας. Θα πρέπει να είναι αποτελεσματικό και κατάλληλα εφοδιασμένο και να συμβάλλει στην ανάπτυξη μιας κουλτούρας φροντίδας στην παροχή των υπηρεσιών αστυνόμευσης.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έχει αναπτύξει πέντε αρχές για την αποτελεσματική εξακρίβωση των καταγγελιών κατά της αστυνομίας βάσει των Άρθρων 2 ή 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ):

- **Ανεξαρτησία:** δεν θα πρέπει να υπάρχουν θεσμικές ή ιεραρχικές σχέσεις ανάμεσα στους ανακριτές και τον αστυνομικό κατά του οποίου έχει γίνει η καταγγελία και θα πρέπει να υπάρχει πρακτική ανεξαρτησία,
- **Επάρκεια:** η έρευνα θα πρέπει να μπορεί να συγκεντρώσει στοιχεία για να καθορίσει εάν η αστυνομική συμπεριφορά που καταγγέλλεται ήταν παράνομη και να εντοπίσει και να τιμωρήσει τους υπεύθυνους,
- **Ταχύτητα:** η έρευνα θα πρέπει να διεξαχθεί εγκαίρως και με γρήγορο τρόπο ώστε να διατηρηθεί η εμπιστοσύνη στο κράτος δικαίου,
- **Δημόσιος έλεγχος:** οι διαδικασίες και η λήψη αποφάσεων θα πρέπει να γίνονται ανοιχτά και με διαφάνεια ώστε να διασφαλίζεται η απόδοση ευθυνών, και
- **Συμμετοχή του θύματος:** ο καταγγέλλων θα πρέπει να συμμετέχει στις διαδικασίες καταγγελίας, ώστε να διαφυλάξει τα νόμιμα συμφέροντά του.

Αυτές οι πέντε αρχές πρέπει να ισχύουν για την έρευνα θανάτου ή σοβαρού τραυματισμού κατά την κράτηση από την αστυνομία ή ως αποτέλεσμα αστυνομικής πρακτικής. Παρέχουν επίσης ένα χρήσιμο πλαίσιο για την εξακρίβωση όλων των καταγγελιών. Η καλύτερη πρακτική υπηρετείται από τη λειτουργία ενός Ανεξάρτητου Οργανισμού Καταγγελιών κατά της Αστυνομίας που συνεργάζεται με την αστυνομία.

Ο Ανεξάρτητος Οργανισμός Καταγγελιών κατά της Αστυνομίας θα πρέπει να έχει τη γενική επίβλεψη του συστήματος καταγγελιών κατά της αστυνομίας και να μοιράζεται την ευθύνη με την αστυνομία για:

- την παρακολούθηση και γενική επίβλεψη του συστήματος,
- τις διαδικασίες κοινοποίησης, καταγραφής και κατανομής των καταγγελιών,
- τη διαμεσολάβηση σε καταγγελίες που δεν ερευνώνται,
- τη διερεύνηση καταγγελιών και,
- την επίλυση καταγγελιών και την επανεξέταση.

Η προσδοκία ότι ποινική ή πειθαρχική δίωξη θα ασκηθεί εναντίον ενός αστυνομικού, κατά του οποίου υπάρχουν στοιχεία ανάρμοστης συμπεριφοράς, αποτελεί σημαντική προστασία ενάντια στην ατιμωρησία και είναι απαραίτητη για τη δημόσια εμπιστοσύνη στο σύστημα καταγγελιών κατά της αστυνομίας. Οι διωκτικές αρχές, η αστυνομία και ο Ανεξάρτητος Οργανισμός Καταγγελιών κατά της Αστυνομίας θα πρέπει να αποιολογούν τις αποφάσεις τους που σχετίζονται με την ποινική και την πειθαρχική δίωξη για την οποία ευθύνονται.

1. Εισαγωγή

1. Τα τελευταία χρόνια το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (ΕΠΒ) και ο Επίτροπος για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου έχουν εντοπίσει προβλήματα στον τρόπο διαχείρισης των καταγγελιών κατά της αστυνομίας. Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου που αφορά στην ανάρμοστη συμπεριφορά της αστυνομίας και την απουσία αποτελεσματικών ερευνών και μέτρων αντιμετώπισης εξελίσσεται γρήγορα. Η ΕΠΒ θεώρησε αναγκαίο να κάνει συστάσεις για την καταπολέμηση της ατιμωρησίας της αστυνομίας σε περιπτώσεις κακομεταχείρισης και ανάρμοστης συμπεριφοράς μετά από επισκέψεις σε διάφορα κράτη μέλη. Ομοίως, ο Επίτροπος έχει αναφέρει ισχυρισμούς για ανάρμοστη συμπεριφορά της αστυνομίας και ατιμωρησία και έχει κάνει συστάσεις υπέρ των ανεξάρτητων μηχανισμών καταγγελιών κατά της αστυνομίας σε κάποια κράτη μέλη.
2. Για την καλύτερη κατανόηση των καταγγελιών κατά της αστυνομίας, ο Επίτροπος οργάνωσε δύο σεμινάρια το Μάιο 2008 σχετικά με την ανεξαρτησία και την αποτελεσματικότητα των μηχανισμών καταγγελιών και τον τρόπο με τον οποίο οι εθνικές δομές ανθρωπίνων δικαιωμάτων χειρίζονται τις καταγγελίες κατά της αστυνομίας.¹
3. Σύμφωνα με την εντολή του Επιτρόπου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου που προβλέπει την προώθηση της ενημέρωσης, της αποτελεσματικής συμμόρφωσης και πλήρους απόλαυσης των δικαιωμάτων του ανθρώπου στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, καθώς την παροχή συμβουλών και ενημέρωσης για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου (Άρθρα 3 και 8 της Απόφασης (99) 50 της Επιτροπής Υπουργών), ο Επίτροπος εκδίδει την παρούσα Γνωμοδότηση σχετικά με την ανεξάρτητη και αποτελεσματική εξακρίβωση των καταγγελιών κατά της αστυνομίας.

2. Ορισμοί

Στην παρούσα Γνωμοδότηση ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί.

4. **Αστυνομία** : αναφέρεται στις παραδοσιακές αστυνομικές δυνάμεις ή υπηρεσίες και άλλες δημόσια εξουσιοδοτημένες ή/και ελεγχόμενες υπηρεσίες με εκχωρημένες αρμοδιότητες από το Κράτος, με πλήρη τήρηση των κανόνων δικαίου, για την παροχή αστυνομικών υπηρεσιών. Αν και ιδιωτικοί οργανισμοί, μια ιδιωτική εταιρεία παροχής υπηρεσιών ασφαλείας για παράδειγμα, μπορεί επίσης να παρέχουν υπηρεσίες αστυνόμευσης, η παρούσα Γνωμοδότηση δεν προορίζεται για εφαρμογή σε τέτοιους οργανισμούς.
5. **Υπηρεσίες αστυνόμευσης** : αναφέρεται στις υποχρεώσεις και τα καθήκοντα της αστυνομίας για την προστασία του συνόλου, που περιλαμβάνουν:
 - διατήρηση της δημόσιας τάξης,
 - επιβολή του νόμου,
 - αποφυγή και εντοπισμό του εγκλήματος,
 - προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Τέτοιες υπηρεσίες θα πρέπει να παρέχονται σύμφωνα με τις αρχές της δικαιοσύνης, της ισότητας και του σεβασμού στα δικαιώματα του ανθρώπου.

6. **Καταγγελία** : αναφέρεται στα παράπονα για μια αστυνομική υπηρεσία ή για τη συμπεριφορά ενός αστυνομικού που γνωστοποιήθηκαν στην αρμόδια αρχή, που μπορεί να είναι η εν λόγω

¹ Σεμινάριο Εμπειρογνομόνων «Μηχανισμοί καταγγελιών της αστυνομίας: διασφάλιση ανεξαρτησίας και αποτελεσματικότητας», Στρασβούργο, 26-27 Μαΐου 2008, και Σεμινάριο «Καταγγελίες κατά της αστυνομίας – ο χειρισμός τους από τις εθνικές δομές δικαιωμάτων του ανθρώπου», Αγία Πετρούπολη, 20-21 Μαΐου 2008. Το τελευταίο σεμινάριο οργανώθηκε στα πλαίσια του Κοινού Προγράμματος Ευρωπαϊκής Ένωσης – Συμβουλίου της Ευρώπης για τη «Δημιουργία ενός ενεργού δικτύου ανεξάρτητων μη δικαστικών δομών για τα δικαιώματα του ανθρώπου», γνωστό ως «Πρόγραμμα Peer-to-Peer».

αστυνομική υπηρεσία ή ένας ανεξάρτητος οργανισμός καταγγελιών κατά της αστυνομίας. Η Γνωμοδότηση αυτή ισχύει καταρχήν για καταγγελίες που έγιναν σχετικά με τη συμπεριφορά αστυνομικών. Καταγγελίες που έγιναν για τα πρότυπα αστυνόμευσης, τις οδηγίες επιχειρήσεων ή την πολιτική μιας αστυνομικής υπηρεσίας θα αναφέρονται στην παρούσα Γνωμοδότηση ως «καταγγελίες υπηρεσίας» ώστε να διαχωρίζονται από τις καταγγελίες συμπεριφοράς. Αναγνωρίζοντας τη σημασία που αποδίδεται στις καταγγελίες υπηρεσίας, ειδικά σε σχέση με την προσδοκία ότι όλες οι καταγγελίες θα λαμβάνονται σοβαρά υπόψη, θα τυγχάνουν κατάλληλου χειρισμού και με σκοπό την αποκόμιση διδαγμάτων, θα υπάρξει αναφορά στην παρούσα Γνωμοδότηση στις καταγγελίες υπηρεσίας, στα σημεία που σχετίζονται με τη διατήρηση της δημόσιας εμπιστοσύνης στο σύστημα καταγγελιών κατά της αστυνομίας.

7. Στην περίπτωση που γίνεται χρήση του Άρθρου 2 της ΕΣΔΑ, το δικαίωμα στη ζωή, ή του Άρθρου 3, η απαγόρευση των βασανιστηρίων, κάθε μορφής απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου απαιτεί τη διενέργεια έρευνας ανεξάρτητα από το εάν έγινε καταγγελία εναντίον της αστυνομίας ή όχι. Στην παρούσα Γνωμοδότηση, ένα σοβαρό επεισόδιο αυτού του τύπου θα αναφέρεται ως καταγγελία που πρέπει να ερευνηθεί σύμφωνα με τις πέντε αρχές της ΕΣΔΑ για την αποτελεσματική έρευνα των καταγγελιών κατά της αστυνομίας.
8. **Πέντε αρχές της ΕΣΔΑ για την αποτελεσματική έρευνα των καταγγελιών κατά της αστυνομίας** - ανεξαρτησία, επάρκεια, ταχύτητα, δημόσιος έλεγχος και συμμετοχή του θύματος - : αναφέρονται στους όρους, βάσει της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, έρευνας σοβαρών περιστατικών που εμπλέκουν την αστυνομία και ενεργοποιούν τα Άρθρα 2 ή 3 της ΕΣΔΑ (βλ. παρακάτω, Παράγραφο 30).
9. **Καταγγέλλων** : αναφέρεται σε ένα άτομο που έχει κάνει μια καταγγελία εναντίον της αστυνομίας ή ένα άτομο που δεν έκανε καταγγελία αλλά υπήρξε θύμα ή, σε περίπτωση θανάτου, συγγενής του θανόντος, για ένα σοβαρό περιστατικό μετά το οποίο η αστυνομία ή ο ανεξάρτητος οργανισμός καταγγελιών κατά της αστυνομίας διεξήγε έρευνα σαν να είχε υπάρξει καταγγελία.
10. **Ανεξάρτητος Οργανισμός Καταγγελιών κατά της Αστυνομίας (ΑΟΚΑ)** : αναφέρεται σε ένα δημόσιο οργανισμό που έχει αρμοδιότητες για το χειρισμό των καταγγελιών κατά της αστυνομίας και δεν συνδέεται ούτε σχετίζεται με αυτή.
11. **Σύστημα καταγγελιών κατά της αστυνομίας** : αναφέρεται στο λειτουργικό πλαίσιο για το χειρισμό καταγγελιών κατά της αστυνομίας σε όλα τα στάδια της διαδικασίας καταγγελιών:
 1. προβολή και δυνατότητα πρόσβασης στο σύστημα: αφορά στην προώθηση της ενημέρωσης του κοινού και την ευκολία με την οποία μπορεί να γίνει μια καταγγελία,
 2. κοινοποίηση, καταγραφή και κατανομή: αφορά στον τρόπο με τον οποίο οι καταγγέλλοντες γίνονται δεκτοί, το πώς καταγράφονται οι καταγγελίες και στον καθορισμό της κατάλληλης διαδικασίας για το χειρισμό διαφορετικών τύπων καταγγελιών,
 3. διαδικασία διαμεσολάβησης: αφορά στον τρόπο χειρισμού των καταγγελιών που δεν ερευνώνται,
 4. διαδικασία της έρευνας: αφορά στον τρόπο χειρισμού των καταγγελιών που ερευνώνται,
 5. επίλυση: αφορά στην έκβαση της καταγγελίας ως αποτέλεσμα της έρευνας και,
 6. διαδικασίες αναθεώρησης: αφορά στο δικαίωμα του καταγγέλλοντος να αμφισβητήσει τον τρόπο με τον οποίο έγινε η διαχείριση της καταγγελίας του ή την έκβαση της καταγγελίας.
12. **Εξακρίβωση καταγγελίας** : αναφέρεται στην πορεία μιας καταγγελίας μέσω όλων των διοικητικών μη δικαστικών διαδικασιών, που κορυφώνεται με οποιαδήποτε σύσταση γίνει σε μια αρχή ποινικής δίωξης ή αστυνομική υπηρεσία. Η παρούσα Γνωμοδότηση δεν ισχύει για τη διεξαγωγή οποιασδήποτε δικαστικής ή διερευνητικής ακρόασης σε σχέση με ποινική ή πειθαρχική δίωξη κατά αστυνομικού που μπορεί να προκύψουν ως αποτέλεσμα μιας καταγγελίας.

3. Παροχή υπηρεσιών αστυνόμευσης: γενικές αρχές

13. Υπάρχουν ορισμένες διεθνώς αναγνωρισμένες αρχές που αφορούν στη διοίκηση της αστυνομίας και την παροχή υπηρεσιών αστυνόμευσης.²
14. Αρκετοί παράγοντες συμβάλλουν στο να θεωρείται η αστυνομία ένας δημόσιος θεσμός υψηλού κύρους και μεγάλης εκτίμησης:
 - η παροχή βασικών δημόσιων υπηρεσιών,
 - η πολύ συχνή αλληλεπίδραση με το κοινό,
 - η εντατική πρόληψη του εγκλήματος, η δημόσια ασφάλεια και οι εκστρατείες πληροφοριών για την εξακρίβωση του εγκλήματος και οι εκκλήσεις στο κοινό για υποστήριξη και βοήθεια,
 - το δίκτυο των τοπικών αστυνομικών τμημάτων/χώρων και
 - η διατήρηση στενών σχέσεων με τις τοπικές κοινότητες.
15. Προς όφελος της ανεξάρτητης, αμερόληπτης και αποτελεσματικής παροχής υπηρεσιών αστυνόμευσης και για την προστασία από την πολιτική παρεμβολή, παρέχεται στην αστυνομία ένας μεγάλος βαθμός απόλυτης δικαιοδοσίας κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της.
16. Για το σκοπό της εκτέλεσης των καθηκόντων της, η νομοθεσία παρέχει στην αστυνομία εξουσίες καταναγκασμού και η αστυνομία μπορεί να χρησιμοποιήσει τη δύναμή της σε λογικά πλαίσια όταν ασκεί νομίμως τις εξουσίες της.
17. Καθώς η κοινωνία έχει γίνει πιο περίπλοκη τις τελευταίες δεκαετίες και η επιστημονική και τεχνολογική γνώση έχει εξελιχθεί, οι ειδικές εξουσίες που έχουν παραχωρηθεί στην αστυνομία με σκοπό την εκτέλεση των καθηκόντων της και η δυνατότητά της να εισβάλλει στις ζωές των ανθρώπων και να εμπλέκεται στην απόλαυση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, έχουν αυξηθεί.
18. Η τήρηση των αρχών του κράτους δικαίου ισχύει για την αστυνομία με τον ίδιο τρόπο που ισχύει και για κάθε άλλο μέλος του κοινωνικού συνόλου. Δεν θα πρέπει να γίνεται καμία προσπάθεια συγκάλυψης, παράβλεψης ή δικαιολόγησης της αθέμιτης άσκησης καταναγκαστικών ή παρεμβατικών εξουσιών από έναν αστυνομικό λόγω του ότι ο ίδιος έχει νόμιμη πρόσβαση σε καταναγκαστικές ή παρεμβατικές εξουσίες. Η δεοντολογία της αστυνομίας και η τήρηση των επαγγελματικών προτύπων εξυπηρετούν τη διασφάλιση παροχής αστυνομικών υπηρεσιών άριστης ποιότητας. Δεν θα πρέπει να υπάρχει ατιμωρησία της αστυνομίας για κακομεταχείριση ή ανάρμοστη συμπεριφορά.
19. Όπως έχουν αυξηθεί οι εξουσίες της αστυνομίας, το ίδιο έχει αυξηθεί και η προσδοκία ότι οι αστυνομικές υπηρεσίες είναι σύμφωνες με τις αρχές της δημοκρατίας, της ευθύνης και του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Δηλαδή, όπως αναφέρεται και στο Προοίμιο του *Κώδικα Συμπεριφοράς για τους Αστυνομικούς Υπαλλήλους* των Ηνωμένων Εθνών - «κάθε οργανισμός επιβολής του νόμου θα πρέπει να αντιπροσωπεύει, να ανταποκρίνεται και να είναι υπόλογος στο σύνολο της κοινωνίας».
20. Ένα δίκτυο διοικητικών, πολιτικών, νομικών και οικονομικών ρυθμιστικών μηχανισμών λειτουργεί με σκοπό την επίτευξη μιας αστυνομικής υπηρεσίας που είναι δημοκρατική, υπεύθυνη και σύμφωνη με τα δικαιώματα του ανθρώπου. Ένα δίκαιο και αποτελεσματικό σύστημα καταγγελιών κατά της αστυνομίας είναι απαραίτητο στοιχείο ενός τέτοιου ρυθμιστικού δικτύου και θεσμοθετημένοι Ανεξάρτητοι Οργανισμοί Καταγγελιών κατά της Αστυνομίας έχουν δημιουργηθεί

² Βλ., για παράδειγμα, Συμβούλιο της Ευρώπης, *Ευρωπαϊκός Κώδικας Αστυνομικής Δεοντολογίας*, Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων, *Τα Πρότυπα της ΕΠΒ*, Κεφάλαιο ΙΧ. Καταπολέμηση της Ατιμωρησίας, *Ηνωμένα Έθνη, Κώδικας Συμπεριφοράς για τους Αστυνομικούς Υπαλλήλους*, Συμβούλιο της Ευρώπης Κοινή Ανεπίσημη Ομάδα για την Αστυνομία και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, *Αστυνόμευση σε μια Δημοκρατική Κοινωνία, Οι αστυνομικές σας υπηρεσίες είναι υπέρμαχοι των ανθρωπίνων δικαιωμάτων*; Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στη Ευρώπη, *Οδηγός στη Δημοκρατική Αστυνόμευση*, *Ηνωμένα Έθνη Διεθνής Αστυνομική Δύναμη, Οδηγίες του Επιτρόπου για Δημοκρατική Αστυνόμευση στην Ομοσπονδία Βοσνίας - Ερζεγοβίνης*.

σε πολλές δικαιοδοσίες παγκοσμίως τα τελευταία χρόνια για να επιβλέπουν τη διαχείριση της διαδικασίας καταγγελιών.

4. Ο σκοπός και η φύση ενός συστήματος καταγγελιών κατά της αστυνομίας

21. Οι αστυνομικές υπηρεσίες συνδέονται στενά με διενέξεις ανάμεσα σε άτομα και ομάδες ατόμων και την επίλυσή τους. Η αστυνομική πρακτική, επομένως, διατρέχει τον κίνδυνο σφάλματος και παρανόησης. Η ανακλαστική αστυνομική πρακτική, περιλαμβανομένης της προθυμίας αντιμετώπισης των προσφυγών και αναγνώρισης των λαθών με την πρώτη ευκαιρία και την αποκόμιση διδαγμάτων από τις καταγγελίες, ενισχύει την αποτελεσματικότητα της αστυνομίας και την εμπιστοσύνη των πολιτών στην αστυνομία. Μια αστυνομική υπηρεσία με κατανόηση και υπευθυνότητα που είναι εμφανώς πρόθυμη να αντιμετωπίσει τους φόβους των πολιτών, θα είναι σε καλύτερη θέση να διασφαλίσει τη δημόσια εμπιστοσύνη και πίστη στη δυνατότητα και δέσμευσή της να αποτρέψει εγκλήματα και κατάχρηση εξουσίας από τους αστυνομικούς.
22. Οι κύριοι σκοποί ενός συστήματος καταγγελιών κατά της αστυνομίας είναι:
- η αντιμετώπιση των προσφυγών των καταγγελλόντων
 - η αναγνώριση ανάρμοστης συμπεριφοράς της αστυνομίας και, όπου είναι δυνατό, η παροχή στοιχείων που συνιστούν βάση για
 - i. ποινικές διαδικασίες,
 - ii. πειθαρχικές διαδικασίες ή,
 - iii. άλλα μέτρα διοικητικής μορφής,
 - η παροχή σχολίων προς την αστυνομία από τα μέλη του κοινωνικού συνόλου που έχουν άμεση εμπειρία της αστυνομικής πρακτικής,
 - η διευκόλυνση άσκησης αποτελεσματικής προσφυγής για την παραβίαση ενός δικαιώματος της ΕΣΔΑ, σύμφωνα με το Άρθρο 13 της ΕΣΔΑ,
 - η αποφυγή κακομεταχείρισης και ανάρμοστης συμπεριφοράς από την αστυνομία,
 - σε συνεργασία με την αστυνομία και άλλα ρυθμιστικά σώματα, ο καθορισμός, η επίβλεψη και η επιβολή προτύπων αστυνόμευσης και,
 - η αποκόμιση διδαγμάτων σχετικά με τις πολιτικές και τις πρακτικές της αστυνομίας.
23. Όλες οι καταγγελίες, περιλαμβανομένων και των καταγγελιών υπηρεσίας, παρέχουν στις αστυνομικές υπηρεσίες ευκαιρίες να πάρουν μαθήματα απευθείας από το κοινωνικό σύνολο και χρησιμεύουν σαν σημαντικοί δείκτες της ανταπόκρισης και της ευθύνης λογοδότησης της αστυνομίας στο κοινωνικό σύνολο.
24. Για να είναι αποτελεσματική η αποφυγή της κακομεταχείρισης και της ανάρμοστης συμπεριφοράς της αστυνομίας, όλες οι προσφυγές κατά της αστυνομίας, περιλαμβανομένων και των καταγγελιών υπηρεσίας, θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με κατάλληλα μέσα. Οι καταγγελίες και ο τρόπος με τον οποίο γίνεται η διαχείρισή τους θα πρέπει να διαφοροποιούνται σύμφωνα με τη σοβαρότητα του ισχυρισμού και των πιθανών συνεπειών για τον αστυνομικό εναντίον του οποίου έχει γίνει η καταγγελία.
25. Το σύστημα καταγγελιών κατά της αστυνομίας θα πρέπει να λειτουργεί σωρευτικά και όχι εναλλακτικά σε σχέση με ποινικές, δημόσιες και ιδιωτικές προσφυγές για ανάρμοστη αστυνομική συμπεριφορά.
26. Υπάρχουν τέσσερις κύριοι τύποι καταγγελιών κατά της συμπεριφοράς ενός αστυνομικού που αφορούν ισχυρισμούς για:
- ανάρμοστη συμπεριφορά από την οποία προκύπτουν ζητήματα ποινικής ευθύνης,
 - παραβίαση του θεμελιώδους ανθρώπινου δικαιώματος της ελευθερίας,
 - ανάρμοστη συμπεριφορά από την οποία προκύπτουν ζητήματα πειθαρχικής ευθύνης και,
 - κακή ή ακατάλληλη εργασιακή απόδοση.
27. Οι διαδικασίες για λιγότερο σοβαρές καταγγελίες δεν θα πρέπει να είναι τόσο γραφειοκρατικές, ώστε να αποτρέπουν έναν πιθανό καταγγέλλοντα να προβεί στην καταγγελία. Εάν προκύπτουν

ποινικές διαδικασίες ή πειθαρχικές ενέργειες σαν αποτέλεσμα μιας καταγγελίας θα πρέπει να υπάρχουν επαρκείς εγγυήσεις ώστε να προστατεύονται τα δικαιώματα του αστυνομικού εναντίον του οποίου γίνεται η καταγγελία.

28. Ένα σύστημα καταγγελιών κατά της αστυνομίας θα πρέπει να είναι κατανοητό, ανοιχτό και προσβάσιμο και να δείχνει θετική στάση και κατανόηση για ζητήματα φύλου, φυλής, εθνικότητας, θρησκείας, πεποίθησης, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου, αναπηρίας και ηλικίας. Θα πρέπει να είναι αποτελεσματικό και κατάλληλα εφοδιασμένο και να συμβάλλει στην ανάπτυξη μιας κουλτούρας φροντίδας στην παροχή των υπηρεσιών αστυνόμευσης.

5. Ανεξάρτητος Οργανισμός Καταγγελιών κατά της Αστυνομίας

29. Ένα ανεξάρτητο και αποτελεσματικό σύστημα καταγγελιών είναι απαραίτητο για τη διασφάλιση και τη διατήρηση της δημόσιας εμπιστοσύνης στην αστυνομία και θα χρησιμεύσει ως θεμελιώδης προστασία κατά της κακής μεταχείρισης και της ανάρμοστης συμπεριφοράς. Ένας ανεξάρτητος οργανισμός καταγγελιών κατά της αστυνομίας (ΑΟΚΑ) θα πρέπει να αποτελεί ένα καίριο μέρος ενός τέτοιου συστήματος.

30. Πέντε αρχές αποτελεσματικής εξακρίβωσης των καταγγελιών κατά της αστυνομίας έχουν αναπτυχθεί στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου που αφορά στα Άρθρα 2 και 3 της ΕΣΔΑ:

1. **Ανεξαρτησία:** δεν θα πρέπει να υπάρχουν θεσμικές ή ιεραρχικές σχέσεις ανάμεσα στους ανακριτές και τον αστυνομικό κατά του οποίου έχει γίνει η καταγγελία και θα πρέπει να υπάρχει πρακτική ανεξαρτησία³
2. **Επάρκεια:** η έρευνα θα πρέπει να μπορεί να συγκεντρώσει στοιχεία για να καθορίσει εάν η αστυνομική συμπεριφορά που καταγγέλλεται ήταν παράνομη και να εντοπίσει και να τιμωρήσει τους υπεύθυνους⁴
3. **Ταχύτητα:** η έρευνα θα πρέπει να διεξαχθεί εγκαίρως και με γρήγορο τρόπο ώστε να διατηρηθεί η εμπιστοσύνη στο κράτος δικαίου⁵
4. **Δημόσιος έλεγχος:** οι διαδικασίες και η λήψη αποφάσεων θα πρέπει να γίνονται ανοιχτά και με διαφάνεια ώστε να διασφαλίζεται η απόδοση ευθυνών⁶ και
5. **Συμμετοχή του θύματος:** ο καταγγέλλων θα πρέπει να συμμετέχει στις διαδικασίες καταγγελίας, ώστε να διαφυλάξει τα νόμιμα συμφέροντά του.⁷

31. Τα Άρθρα 2 και 3 της ΕΣΔΑ είναι θεμελιώδεις διατάξεις και διαφυλάσσουν τις βασικές αξίες των δημοκρατικών κοινωνιών που συνιστούν το Συμβούλιο της Ευρώπης.⁸ Υπάρχουν δύο κύριοι σκοποί των πέντε αρχών της ΕΣΔΑ για την αποτελεσματική εξακρίβωση των καταγγελιών κατά της αστυνομίας. Από τη μια πλευρά, αναπτύχθηκαν για να διασφαλίσουν ότι ένα άτομο έχει στη διάθεσή του ένα αποτελεσματικό μέσο αντιμετώπισης για μια υποτιθέμενη παραβίαση του Άρθρου 2 ή 3 της ΕΣΔΑ.⁹ Από την άλλη, οι αρχές έχουν σκοπό να προστατεύουν από την παραβίαση αυτών των θεμελιωδών δικαιωμάτων παρέχοντας ένα διερευνητικό πλαίσιο που είναι αποτελεσματικό και ικανό να οδηγήσει τους παραβάτες στη δικαιοσύνη.¹⁰

³ Βλ. για παράδειγμα, *Ramsahai κατά Ολλανδίας* (Αίτηση αρ. 52391/99), Απόφαση 15 Μαΐου 2007, *Bati κατά Τουρκίας* (Αίτηση αρ. 33097/96 και 57834/00), Απόφαση 3 Ιουνίου 2004.

⁴ Βλ. για παράδειγμα, *Nachova κατά Βουλγαρίας* (Αίτηση αρ. 43577/98 και 43579/98), Απόφαση 6 Ιουλίου 2005, *Aksoy κατά Τουρκίας* (100/1995/606/694), Απόφαση 18 Δεκεμβρίου 1996.

⁵ Βλ. για παράδειγμα, *Isayeva κατά Ρωσίας* (Αίτηση αρ. 5794/00, 57948/00 και 57949/00), Απόφαση 24 Φεβρουαρίου 2005, *Aydin κατά Τουρκίας* (57/1996/676/866), Απόφαση 25 Σεπτεμβρίου 1997.

⁶ Βλ. για παράδειγμα, *Ognyanova κατά Βουλγαρίας* (Αίτηση αρ. 46317/99), Απόφαση 23 Φεβρουαρίου 2006, *Chitayev κατά Ρωσίας* (Αίτηση αρ. 59334/00), Απόφαση 18 Ιανουαρίου 2007.

⁷ Βλ. για παράδειγμα, *McKerr κατά Ηνωμένου Βασιλείου* (Αίτηση αρ. 28883/95), Απόφαση 4 Μαΐου 2001.

⁸ Βλ. για παράδειγμα, *McCann κατά Ηνωμένου Βασιλείου* (17/1994/464/545), Απόφαση 20 Φεβρουαρίου 1995, *Selmouni κατά Γαλλίας* (Αίτηση αρ. 25803/94), Απόφαση 28 Ιουλίου 1999.

⁹ Βλ. για παράδειγμα, *Salman κατά Τουρκίας* (Αίτηση αρ. 21986/93), Απόφαση 27 Ιουνίου 2000, § 123.

¹⁰ Βλ. για παράδειγμα, *Nachova κατά Βουλγαρίας* (Αίτηση αρ. 43577/98 και 43579/98), Απόφαση 6 Ιουλίου 2005, § 110.

32. Η ελάχιστη υποχρέωση ενός κράτους μέλους είναι η διασφάλιση ενός πλαισίου σύμφωνου με τις πέντε αρχές σε περίπτωση ενεργοποίησης του Άρθρου 2 ή 3 της ΕΣΔΑ. Για την προώθηση του στόχου αυτού, η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (ΕΠΒ) ενθαρρύνει έντονα τη δημιουργία ενός πλήρως αναπτυγμένου ανεξάρτητου οργανισμού διερεύνησης καταγγελιών.¹¹
33. Γενικότερα, οι πέντε αρχές χρησιμεύουν επίσης ως οδηγίες για το χειρισμό όλων των καταγγελιών. Η ύπαρξη ενός ανεξάρτητου οργανισμού για τις καταγγελίες κατά της αστυνομίας (ΑΟΚΑ) με πλήρεις αρμοδιότητες για την επίβλεψη ολόκληρου του συστήματος καταγγελιών κατά της αστυνομίας θα ενισχύσει την αρχή της ανεξαρτησίας. Στην παρούσα Γνωμοδότηση προτείνονται πρακτικές υπέρ ενός συστήματος καταγγελιών κατά της αστυνομίας εναρμονισμένου με τα δικαιώματα του ανθρώπου, το οποίο θα επιτρέπει κατάλληλη και επαρκή ανταπόκριση προς όλες τις καταγγελίες.
34. Η βασική νομοθεσία θα πρέπει να προβλέπει τη λειτουργία ενός ΑΟΚΑ με γενικές αρμοδιότητες για τη γενική επίβλεψη του συστήματος καταγγελιών κατά της αστυνομίας και σαφή αρμοδιότητα για τη διερεύνηση καταγγελιών κατά τα Άρθρα 2 και 3 σύμφωνα με την αρχή της ανεξαρτησίας της ΕΣΔΑ. Θα χρειαστούν ρυθμίσεις με τη μορφή, για παράδειγμα, εκτελεστικής νομοθεσίας, κανονισμών, νομικής καθοδήγησης και πρωτοκόλλων, για να δώσουν τη δυνατότητα στην αστυνομία και τον ΑΟΚΑ να συνεργαστούν και να διασφαλίσουν ότι η διαχείριση όλων των καταγγελιών γίνεται με τρόπο δίκαιο, ανεξάρτητο και αποτελεσματικό.
35. Ο θεσμικός σχεδιασμός των ΑΟΚΑ που έχουν δημιουργηθεί σε κάποιες δικαιοδοσίες στην Ευρώπη τα τελευταία χρόνια έχει πάρει τη μορφή ιδρυμάτων ειδικευμένων διαμεσολαβητών ή, εναλλακτικά, δομών μόνιμων επιτροπών. Ο διορισμός ενός Αστυνομικού Διαμεσολαβητή ή μιας Επιτροπής Καταγγελιών κατά της Αστυνομίας, που θα αποτελείται από έναν αριθμό επιτρόπων που θα συντονίζονται από έναν Πρόεδρο, μπορούν να επιβλέψουν ένα δίκαιο, ανεξάρτητο και αποτελεσματικό σύστημα καταγγελιών. Οι *Αρχές για το καθεστώς και τη λειτουργία εθνικών ιδρυμάτων για την προστασία και την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων*, που έχουν υιοθετήσει τα Ηνωμένα Έθνη (Αρχές του Παρισιού) μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν ως βάση εξέτασης της ανεξαρτησίας και της λειτουργίας των ΑΟΚΑ. Φυσικά, οι συνταγματικές ρυθμίσεις και τα συστήματα αστυνόμευσης μαζί με τις ιστορικές, πολιτικές και πολιτισμικές επιρροές κάθε κράτους μέλους θα παίξουν ένα σημαντικό ρόλο στον καθορισμό των θεσμικών διευθετήσεων για έναν ΑΟΚΑ.
36. Ο ΑΟΚΑ πρέπει να λειτουργεί με διαφάνεια και να είναι υπόλογος. Κάθε Αστυνομικός Διαμεσολαβητής ή Επίτροπος Καταγγελιών κατά της Αστυνομίας θα πρέπει να διορίζεται και να δίνει αναφορά σε μια νομοθετική συνέλευση ή μια επιτροπή εκλεγμένων αντιπροσώπων που δεν σχετίζεται άμεσα με την παροχή αστυνομικών υπηρεσιών.¹²
37. Πρέπει να διατίθενται επαρκείς δημόσιοι πόροι στον ΑΟΚΑ ώστε να έχει τη δυνατότητα να εκτελεί τις λειτουργίες διερεύνησης και επιτήρησης. Οι ανακριτές του ΑΟΚΑ πρέπει να διαθέτουν πλήρεις αστυνομικές εξουσίες ώστε να έχουν τη δυνατότητα να διενεργούν δίκαιες, ανεξάρτητες και αποτελεσματικές έρευνες.
38. Ο ΑΟΚΑ θα πρέπει να είναι ποικιλόμορφος πληθυσμιακά και να φροντίζει να συμβουλευέται όλους τους εμπλεκόμενους στο σύστημα καταγγελιών κατά της αστυνομίας. Σε αυτούς περιλαμβάνονται οι καταγγέλλοντες και οι αντιπρόσωποί τους, οι αστυνομικές υπηρεσίες και αντιπροσωπευτικές ενώσεις προσωπικού, τα κεντρικά και τοπικά κυβερνητικά τμήματα με αστυνομικές ευθύνες, οι εισαγγελείς, οργανώσεις κοινοτήτων και οι ΜΚΟ με ενδιαφέρον στην αστυνόμευση.
39. Ο ΑΟΚΑ θα πρέπει να σέβεται την λειτουργική ανεξαρτησία της αστυνομίας και να υποστηρίζει τον αρχηγό της αστυνομίας ως πειθαρχική αρχή για την αστυνομική υπηρεσία. Θα πρέπει να τηρείται ένας σαφής καταμερισμός ευθυνών ανάμεσα στον ΑΟΚΑ και την αστυνομία με την πλήρη συνεργασία της αστυνομίας, που θα βοηθήσει στη διατήρηση υψηλών προτύπων συμπεριφοράς και θα βελτιώσει την απόδοση της αστυνομίας.

¹¹ Τα Πρότυπα της ΕΠΒ, Κεφάλαιο ΙΧ., § 38.

¹² Βλ. για παράδειγμα, *Khan κατά Ηνωμένου Βασιλείου* (Αίτηση αρ. 35394/97), Απόφαση 27 Ιουνίου 2000, § 46.

40. Ο ΑΟΚΑ θα πρέπει να έχει αρμοδιότητα για την έρευνα καταγγελιών στις οποίες:

- ενεργοποιείται το Άρθρο 2 ή 3 της ΕΣΔΑ ή,
- προκύπτει ζήτημα ποινικής ή πειθαρχικής ευθύνης.

Επιπλέον, η αστυνομία μπορεί εθελοντικά να παραπέμψει καταγγελίες στον ΑΟΚΑ, το μέλος της Κυβέρνησης που είναι υπεύθυνο για την αστυνόμευση μπορεί να ζητήσει από τον ΑΟΚΑ να διεξάγει μια έρευνα για ένα αστυνομικό θέμα που θεωρείται ότι αφορά το δημόσιο συμφέρον ή, ο ΑΟΚΑ μπορεί να ξεκινήσει έρευνα για οποιοδήποτε αστυνομικό θέμα που θεωρείται ότι αφορά το δημόσιο συμφέρον.¹³

41. Η αστυνομία θα πρέπει να έχει αρμοδιότητα για την έρευνα καταγγελιών στις οποίες:

- δεν ενεργοποιείται το Άρθρο 2 ή 3 της ΕΣΔΑ, ή
- δεν προκύπτει ζήτημα ποινικής ή πειθαρχικής ευθύνης ή,
- ο ΑΟΚΑ παραπέμπει την ευθύνη για το χειρισμό μιας καταγγελίας στην αστυνομία.

6. Λειτουργία του συστήματος καταγγελιών κατά της αστυνομίας

6.1 Προβολή και δυνατότητα πρόσβασης

42. Η αστυνομία και ο ΑΟΚΑ θα πρέπει να επωμιστούν εξίσου την ευθύνη για την προβολή και τη δυνατότητα πρόσβασης στο σύστημα καταγγελιών κατά της αστυνομίας. Το υψηλό κύρος και οι συχνές αλληλεπιδράσεις της αστυνομικής υπηρεσίας με το κοινό της δίνουν ιδανική θέση για την προώθηση της ενημέρωσης του κοινού για το σύστημα καταγγελιών που επιβλέπεται από τον ΑΟΚΑ.

43. Παραδείγματα καλής πρακτικής περιλαμβάνουν:

- παροχή πληροφοριών σχετικά με καταγγελίες σε διαφημιστικό υλικό της αστυνομίας,
- εμφανή θέση των πληροφοριών καταγγελιών σε όλες τις εγκαταστάσεις της αστυνομίας, ιδιαίτερα σε χώρους κρατητηρίων,
- όλα τα άτομα που κρατούνται σε εγκαταστάσεις της αστυνομίας πρέπει να ενημερώνονται γραπτώς για το πώς να κάνουν μια καταγγελία όταν αφεθούν ελεύθερα,
- όταν βρίσκονται σε υπηρεσία οι αστυνομικοί θα πρέπει να διαθέτουν «ενημερωτικές κάρτες καταγγελιών» που μπορούν να δώσουν σε άτομα που εκφράζουν δυσαρέσκεια με την αστυνομία,
- παρουσίαση πληροφοριών για καταγγελίες κατά της αστυνομίας σε δημόσιους χώρους που ελέγχονται από εγκληματολογικούς και δικαστικούς φορείς, περιλαμβανομένων υπηρεσιών δίωξης, παρακολούθησης, φυλάκισης και δικαστικών υπηρεσιών και,
- παρουσίαση πληροφοριών για καταγγελίες κατά της αστυνομίας σε δημόσιους χώρους που δεν υπάγονται στο ποινικό δικαστικό σύστημα, περιλαμβανομένων κοινοτικών οργανισμών, συμβουλευτικών οργανισμών και οργανισμών πρόνοιας.

44. Κατά την άσκηση των καθηκόντων τους οι αστυνομικοί έρχονται σε συχνή επαφή με ένα ευρύ φάσμα προσώπων και η κοινωνική υπόσταση ενός πιθανού καταγγέλλοντα μπορεί να επηρεάσει το αν αυτός αισθάνεται ασφάλεια για να εμπλακεί ή όχι στο σύστημα καταγγελιών. Η πρόσβαση στο σύστημα θα πρέπει να γίνεται μέσω της αστυνομίας ή του ΑΟΚΑ. Θα πρέπει να είναι διαθέσιμες διάφορες μέθοδοι που θα διευκολύνουν την πρόσβαση για τον σίγουρο καταγγέλλοντα που γνωρίζει πλήρως το δικαίωμά του να κάνει μια καταγγελία και επιθυμεί να έλθει σε επαφή αμέσως και απευθείας με την αστυνομία. Ο καταγγέλλων που δεν αισθάνεται ασφαλής και θα προτιμούσε να ζητήσει συμβουλές και όχι να έχει άμεση επαφή με την αστυνομία θα πρέπει επίσης να έχει πλήρη και ολοκληρωμένη πρόσβαση στο σύστημα καταγγελιών.

45. Οι καταγγέλλοντες θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να ορίσουν ένα νομικό αντιπρόσωπο, φορέα ή τρίτο πρόσωπο της επιλογής τους για να ενεργήσει για λογαριασμό τους σε όλες τις φάσεις της καταγγελίας τους. Για να διαφυλαχθούν τα νόμιμα συμφέροντά τους, θα πρέπει να προσφέρεται στους καταγγέλλοντες οικονομική βοήθεια για νομικές συμβουλές και νομική εκπροσώπηση.

¹³ Βλ. για παράδειγμα *Acar κατά Τουρκίας* (Αίτηση αρ. 26307/95), Απόφαση 8 Απριλίου 2004, § 221

46. Η πρόσβαση στο σύστημα καταγγελιών κατά της αστυνομίας, από τον καταγγέλλοντα ή από τον ορισμένο αντιπρόσωπό του, μπορεί να γίνει με διάφορες μεθόδους, που περιλαμβάνουν:
- αυτοπροσώπως στις εγκαταστάσεις της αστυνομίας, τη στιγμή που δημιουργήθηκε η ανάγκη για καταγγελία ή ακολούθως
 - με τηλεφωνική κλήση στην αστυνομία ή τον ΑΟΚΑ
 - με αποστολή φαξ στην αστυνομία ή τον ΑΟΚΑ
 - με επιστολή προς την αστυνομία ή τον ΑΟΚΑ, ή
 - ηλεκτρονικά, με email ή μέσω διαδικτύου, προς την αστυνομία ή τον ΑΟΚΑ.
47. Το προσωπικό της αστυνομίας, που ασχολείται με τις γενικές ερωτήσεις του κοινού στο χώρο υποδοχής στις εγκαταστάσεις της αστυνομίας ή στο τηλέφωνο, θα πρέπει να εκπαιδευτεί και να είναι σε θέση να δώσει βασικές συμβουλές για το σύστημα καταγγελιών.

6.2 Κοινοποίηση, καταγραφή και κατανομή

48. Όλοι οι θάνατοι και οι σοβαροί τραυματισμοί που προκύπτουν κατά την κράτηση από την αστυνομία ή σε σχέση με την παροχή αστυνομικών υπηρεσιών πρέπει να παραπέμπονται το συντομότερο δυνατό στον ΑΟΚΑ για να καταγραφούν.¹⁴
49. Ο ΑΟΚΑ πρέπει να έχει την εξουσία να προχωρήσει άμεσα σε έρευνα περιστατικών που αφορούν σε θάνατο ή σοβαρό τραυματισμό χωρίς ύπαρξη καταγγελίας ή συγκατάθεση του θύματος ή στην περίπτωση θανάτου, του συγγενή του θανόντος.¹⁵
50. Οι πιθανοί καταγγέλλοντες και ο ορισμένος αντιπρόσωπός τους που επιλέγουν να υποβάλουν αυτοπροσώπως ή τηλεφωνικά την καταγγελία θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με σεβασμό και να θεωρούνται ευπρόσδεκτοι από την αστυνομία και τον ΑΟΚΑ, ως πολίτες που ασκούν ένα πολιτικό τους καθήκον.
51. Η κοινοποίηση μιας καταγγελίας μπορεί να γίνει στην αστυνομία ή στον ΑΟΚΑ.
52. Όλες οι καταγγελίες θα πρέπει να καταγράφονται από τον ΑΟΚΑ. Όλες οι καταγγελίες που γίνονται στην αστυνομία θα πρέπει να προωθούνται στον ΑΟΚΑ για να καταγραφούν.
53. Οι ισχυρισμοί κακομεταχείρισης ή ανάρμοστης συμπεριφοράς που γίνονται σε δικαστικό λειτουργό θα πρέπει να καταγράφονται και να παραπέμπονται στον ΑΟΚΑ για να καταγραφούν.¹⁶ Το ίδιο ισχύει για τις περιπτώσεις όπου αξιόπιστα στοιχεία διατίθενται σε ένα δικαστικό λειτουργό.
54. Στις περιπτώσεις που έχουν υπάρξει ισχυρισμοί για κακομεταχείριση ή ανάρμοστη συμπεριφορά, ή υπάρχουν διαθέσιμα αξιόπιστα στοιχεία, προς έναν λειτουργό ποινικού δικαίου¹⁷ ή έναν υγειονομικό, αυτοί θα πρέπει να ενθαρρυνθούν να παραπέμψουν το θέμα στον ΑΟΚΑ για να καταγραφεί.
55. Η αστυνομία θα πρέπει να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει καταγγελίες κατά την κοινοποίηση, ενώ η καταγραφή από τον ΑΟΚΑ εκκρεμεί, που:
- ανήκουν σε κατηγορία που η αστυνομία έχει αρμοδιότητα να χειριστεί και
 - ο καταγγέλλων επιθυμεί να χειριστεί η αστυνομία χωρίς τη συμμετοχή του ΑΟΚΑ.
56. Ο ΑΟΚΑ θα πρέπει να είναι υπεύθυνος για την κατηγοριοποίηση των καταγγελιών και τον καθορισμό της διαδικασίας για το χειρισμό τους. Παραδείγματα αποφάσεων κατανομής κατά την καταγραφή μιας καταγγελίας περιλαμβάνουν:
- καμία άλλη ενέργεια λόγω του ότι ο καταγγέλλων δεν είχε δίκαιη αιτία να προβεί σε καταγγελία

¹⁴ Βλ. για παράδειγμα, *Ramsahai* κατά Ολλανδίας (Αίτηση αρ. 52391/99), Απόφαση 15 Μαΐου 2007, § 339.

¹⁵ Βλ. για παράδειγμα, *Ramsahai* κατά Ολλανδίας (Αίτηση αρ. 52391/99), Απόφαση 15 Μαΐου 2007, § 339.

¹⁶ Βλ. για παράδειγμα, *Τα Πρότυπα της ΕΠΒ*, Κεφάλαιο ΙΧ., § 28.

¹⁷ Βλ. για παράδειγμα, *Aksoy κατά Τουρκίας* (100/1995/606/694), Απόφαση 18 Δεκεμβρίου 1996, §§ 56 και 99.

- καμία άλλη ενέργεια σύμφωνα με καθοδήγηση του καταγγέλλοντα
- καθορισμό της καταγγελίας ως καταγγελίας υπηρεσίας και παραπομπή στην κατάλληλη αρχή
- επιβεβαίωση της απόφασης της αστυνομίας να ασχοληθεί με την καταγγελία ενώ η παραπομπή προς τον ΑΟΚΑ είναι σε εκκρεμότητα
- εάν γίνει σε σχέση με εκκρεμότητες ποινικές διαδικασίες, προσφυγή στην υπεύθυνη ερευνητική αρχή για να κριθεί εάν η απόφαση κατανομής θα πρέπει να αναμένει την ολοκλήρωση της ποινικής διαδικασίας
- παραπομπή στην αστυνομία για διαμεσολάβηση
- παραπομπή στην αστυνομία για διερεύνηση ή
- παραπομπή σε ανακριτή του ΑΟΚΑ.

6.3 Διαδικασία διαμεσολάβησης

57. Τα παράπονα που ένας λειτουργός μπορεί να θεωρήσει ασήμαντα μπορεί να προκαλέσουν δυσφορία σε ένα κοινό πολίτη. Ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζονται τέτοιες καταγγελίες είναι πιθανό να επηρεάσει την εμπιστοσύνη των πολιτών στο σύστημα καταγγελιών κατά της αστυνομίας και την αστυνομία.
58. Οι αστυνομικοί ανταποκρίνονται τακτικά σε παράπονα κατά τις συναντήσεις τους με το κοινό χωρίς να υπάρχει ανάγκη να γίνει κάποια καταγγελία. Αυτό μπορεί να γίνει μέσω μιας εξήγησης, αναγνώρισης ενός διαφορετικού τρόπου σκέψης ή μιας απολογίας. Στις περιπτώσεις που μια σχετικά απλή παρεξήγηση ή πρόβλημα στην επικοινωνία ανάμεσα σε έναν αστυνομικό και έναν πολίτη οδηγεί σε μια καταγγελία, μπορεί να μην είναι απαραίτητο για την αστυνομία ή τον ΑΟΚΑ να διεξάγει μια εκτενή, λεπτομερή έρευνα. Επιπλέον, η έρευνα είναι απίθανο να ικανοποιήσει την προσδοκία του καταγγέλλοντος ότι η απλή καταγγελία του θα επιλυθεί γρήγορα με απλό και εύκολο τρόπο. Θα πρέπει να προβλεφθεί τέτοιες καταγγελίες να επιλύονται με κάποια διαμεσολάβηση ή ένα λιγότερο επίσημο μηχανισμό.
59. Ο αστυνομικός με αρμοδιότητα να χειριστεί μια καταγγελία που έχει θεωρηθεί κατάλληλη για διαμεσολάβηση θα πρέπει να κάνει τις απαραίτητες ενέργειες για να συγκεντρώσει πληροφορίες σχετικά με την καταγγελία και το πώς ο καταγγέλλων και ο αστυνόμενος εναντίον του οποίου γίνεται η καταγγελία επιθυμούν να προχωρήσουν και, εάν απαιτείται, να διορίσει έναν διαμεσολαβητή.
60. Παραδείγματα του πώς μια καταγγελία που επιδέχεται διαμεσολάβηση μπορεί να επιλυθεί ικανοποιητικά και έγκαιρα με τη συμφωνία του καταγγέλλοντος και του αστυνομικού κατά του οποίου έγινε η καταγγελία περιλαμβάνουν:
- με επιστολή προς τον καταγγέλλοντα από ανώτερο αξιωματικό της αστυνομίας στην οποία θα παρέχεται μια εξήγηση για την ενέργεια που έχει καταγγελθεί και, όπου είναι δυνατό, μια απολογία
 - με συνάντηση του καταγγέλλοντος, παρουσία ορισμένου αντιπροσώπου, και ενός ανώτερου αστυνομικού
 - με προσφορά *χαριστικής* πληρωμής, ή
 - με τον προγραμματισμό μιας συνάντησης ανάμεσα στον καταγγέλλοντα και τον αστυνομικό κατά του οποίου έγινε η καταγγελία, με παρόντες αντιπροσώπους αν έχει ζητηθεί, που θα έχει συγκληθεί από έναν ανώτερο αστυνομικό ή ανεξάρτητο διαμεσολαβητή.
61. Ο καταγγέλλων θα πρέπει να έχει το δικαίωμα να αμφισβητήσει τον τρόπο διαχείρισης επίλυσης της καταγγελίας του από την αστυνομία προσφεύγοντας στον ΑΟΚΑ.

6.4 Διαδικασία έρευνας

62. Οι καταγγελίες κατά τα Άρθρα 2 και 3 πρέπει να ερευνώνται σύμφωνα με τις πέντε αρχές της ΕΣΔΑ που αφορούν αποτελεσματικές έρευνες για την εξακρίβωση των καταγγελιών κατά της αστυνομίας. Επίσης, η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου παρέχει χρήσιμες οδηγίες για όλα τα στάδια της διαδικασίας καταγγελιών κατά της αστυνομίας.

Ανεξαρτησία

63. Η ύπαρξη ενός ΑΟΚΑ με εκτενείς αρμοδιότητες για τη γενική επίβλεψη ολόκληρου του συστήματος καταγγελιών κατά της αστυνομίας αποτελεί σημαντική συμβολή στην αρχή της ανεξαρτησίας. Η ευθύνη του ΑΟΚΑ για την καταγραφή και κατανομή της διαχείρισης μιας καταγγελίας ανταποκρίνεται στην προσδοκία ότι μαζί με την πρακτική ανεξαρτησία δεν θα πρέπει να υπάρχει καμία θεσμική ή ιεραρχική σχέση ανάμεσα στους ανακριτές και τον αστυνομικό εναντίον του οποίου έχει γίνει η καταγγελία.¹⁸ Θα είναι απαραίτητο να υπάρχουν καθιερωμένα κριτήρια προσδιορισμού του υπεύθυνου προσώπου για την έρευνα μιας καταγγελίας και ποιος πρέπει να τη διεξάγει.

64. Η σοβαρότητα μιας καταγγελίας, σύμφωνα με την εμπειρία του καταγγέλλοντος, οι συνέπειες για τον αστυνομικό εναντίον του οποίου έχει γίνει η καταγγελία και το δημόσιο συμφέρον, παίζουν σημαντικό ρόλο στον καθορισμό του ποιος θα πρέπει να έχει την ευθύνη για μια έρευνα.

65. Οι διαθέσιμοι πόροι θα είναι ένας παράγοντας για να καθοριστεί ποιος οργανισμός, η αστυνομία ή ο ΑΟΚΑ, θα διεξάγει την έρευνα και θα επωμιστεί το μεγαλύτερο κόστος.

66. Παραδείγματα διευθετήσεων για τη συνεργασία ΑΟΚΑ και αστυνομίας σύμφωνα με την αρχή της ανεξαρτησίας, τη σοβαρότητα της καταγγελίας και τις συνέπειες διαχείρισης πόρων, περιλαμβάνουν:

- ο ΑΟΚΑ να έχει αρμοδιότητα για την έρευνα μιας καταγγελίας που γίνεται από τους ανακριτές του ΑΟΚΑ στην οποία ενεργοποιείται το Άρθρο 2 ή 3 της ΕΣΔΑ¹⁹
- ο ΑΟΚΑ να έχει αρμοδιότητα για την έρευνα μιας καταγγελίας που μπορεί να γίνει από ανακριτές του ΑΟΚΑ ή της αστυνομίας και στην οποία προκύπτει θέμα ποινικής ευθύνης
- ο ΑΟΚΑ ή η αστυνομία μπορεί να έχει αρμοδιότητα για την έρευνα μιας καταγγελίας που μπορεί να γίνει από τους ανακριτές του ΑΟΚΑ ή της αστυνομίας, όπου εμπλέκεται ένα δικαίωμα ή μια ελευθερία της ΕΣΔΑ, εκτός των Άρθρων 2 και 3, ή προκύπτει θέμα πειθαρχικής ευθύνης
- μια καταγγελία για κακή ή ακατάλληλη ενεργοποίηση της αστυνομίας, εάν είναι κατάλληλη για έρευνα, να αποτελεί αρμοδιότητα της αστυνομίας και να γίνεται από ανακριτές της αστυνομίας
- ο ΑΟΚΑ να έχει αρμοδιότητα για την έρευνα ενός περιστατικού, που καταγράφηκε χωρίς να έχει υπάρξει καταγγελία, αλλά να διεξάγεται από τους ανακριτές του ΑΟΚΑ ή της αστυνομίας.

Επάρκεια

67. Η αρχή της επάρκειας έχει αναπτυχθεί για να διασφαλίσει ότι οι έρευνες των καταγγελιών κατά της αστυνομίας είναι αποτελεσματικές και μπορούν να οδηγήσουν τους παραβάτες στη δικαιοσύνη.

68. Η αρχή του κράτους δικαίου απαιτεί η έρευνα μιας καταγγελίας για τη συμπεριφορά ενός αστυνομικού να γίνεται σύμφωνα με τις ίδιες διαδικασίες, περιλαμβανομένων εγγυήσεων για τον αστυνομικό εναντίον του οποίου γίνεται η καταγγελία, που ισχύουν για ένα μέλος του κοινωνικού συνόλου που θεωρείται ύποπτο για κάποιο αδίκημα.

69. Οι προϋποθέσεις διεξαγωγής μιας προσεκτικής και εκτενούς έρευνας καταγγελιών κατά της αστυνομίας περιλαμβάνουν:

- λήψη πλήρους και ακριβούς κατάθεσης από τον καταγγέλλοντα που να καλύπτει όλα τα σημεία της καταγγελίας του²⁰
- λογική προσπάθεια εντοπισμού μαρτύρων, περιλαμβανομένων μελών του κοινού²¹ και αστυνομικών,²² με σκοπό να ληφθούν πλήρεις και ακριβείς καταθέσεις²³

¹⁸ Βλ. για παράδειγμα, *Ramsahai* κατά Ολλανδίας (Αίτηση αρ. 52391/99), Απόφαση 15 Μαΐου 2007, § 325.

¹⁹ Βλ. για παράδειγμα, *Ramsahai* κατά Ολλανδίας (Αίτηση αρ. 52391/99), Απόφαση 15 Μαΐου 2007, §§ 337 - 340.

²⁰ Βλ. για παράδειγμα, *Cobzaru* κατά Ρουμανίας (Αίτηση αρ. 48254/99), Απόφαση 26 Ιουλίου 2007, § 71.

²¹ Βλ. για παράδειγμα, *Ognyanov* κατά Βουλγαρίας (Αίτηση αρ. 46317/99), Απόφαση 23 Φεβρουαρίου 2006, § 110.

²² Βλ. για παράδειγμα, *Velikova* κατά Βουλγαρίας (Αίτηση αρ. 41488/98), Απόφαση 18 Μαΐου 2000, § 79.

²³ Βλ. για παράδειγμα, *Assenov* κατά Βουλγαρίας (90/1997/874/1086), Απόφαση 28 Οκτωβρίου 1998, § 103.

- στις περιπτώσεις που μπορεί να προκύπτουν θέματα ποινικής ευθύνης, εξέταση αστυνομικών που κατηγορούνται ή θεωρούνται ύποπτοι για κάποιο αδίκημα ως υπόπτων που έχουν δικαίωμα σε δικονομικές εγγυήσεις,²⁴ και απαγόρευση να συνδιαλεγούν με συναδέλφους πριν απολογηθούν
- λογική προσπάθεια διασφάλισης, συγκέντρωσης και ανάλυσης όλων των ιατροδικαστικών²⁵ και ιατρικών στοιχείων²⁶
- εφαρμογή γραμμών ανάκρισης βάσει λογικών υποψιών χωρίς να αγνοούνται στοιχεία που υποστηρίζουν μια καταγγελία²⁷ ή να γίνονται δεκτά στοιχεία χωρίς κριτική, ιδιαίτερα μαρτυρίες της αστυνομίας,²⁸ κατά μιας καταγγελίας²⁹
- έρευνα καταγγελιών για διακρίσεις από την αστυνομία ή ανάρμοστη συμπεριφορά της αστυνομίας για λόγους φυλής,³⁰ εθνικότητας, θρησκείας, πεποιθήσεων, φύλου, ταυτότητας φύλου, σεξουαλικού προσανατολισμού, αναπηρίας, ηλικίας ή οποιωνδήποτε άλλων λόγων και
- σε αναγνώριση των δυσκολιών που υπάρχουν για να αποδειχθεί διάκριση, οι ανακριτές έχουν ένα επιπλέον καθήκον να εξετάζουν διεξοδικά όλα τα γεγονότα για να αποκαλύψουν οποιαδήποτε πιθανά κίνητρα διακρίσεων.³¹

Ταχύτητα

70. Η αρχή της ταχύτητας τονίζει την ανάγκη για έγκαιρη δράση και ότι δίκαιες και αποτελεσματικές έρευνες για καταγγελίες πρέπει να γίνονται γρήγορα και εσπευσμένα.³² Η καθυστέρηση μπορεί να οδηγήσει στην απώλεια κρίσιμων στοιχείων και στην αποτυχία διεξαγωγής μιας επαρκούς έρευνας.³³
71. Η αδυναμία διεξαγωγής μιας έρευνας καταγγελιών με έγκαιρο και λογικά γρήγορο τρόπο μπορεί να δώσει την εντύπωση ότι υπάρχει διασαγμός για έρευνα ή συνωμοσία ανάμεσα στους ανακριτές και τους αστυνομικούς εναντίον των οποίων έχει γίνει η καταγγελία, για να συγκαλύψουν το αδίκημα.³⁴ Η καθυστέρηση μπορεί να είναι άδικη για τον αστυνομικό εναντίον του οποίου έχει γίνει η καταγγελία και να ισοδυναμεί με κατάχρηση της διαδικασίας, που μπορεί να οδηγήσει σε αδυναμία να οδηγηθεί ένας παραβάτης στη δικαιοσύνη παρά την ύπαρξη αδιάσειστων στοιχείων εναντίον του.³⁵
72. Η αρχή της ταχύτητας παίζει σημαντικό ρόλο στη διατήρηση της εμπιστοσύνης και πίστης στο κράτος δικαίου και στην τήρηση της βασικής αρχής αστυνόμευσης σύμφωνα με την οποία οι αστυνομικοί είναι υπόλογοι και προστατεύονται από το νόμο καθόλη τη διάρκεια της διαδικασίας μιας καταγγελίας κατά της αστυνομίας.
73. Η τήρηση της αρχής της ταχύτητας επιτυγχάνεται με:
- έγκαιρη εφαρμογή των διαδικασιών κοινοποίησης, καταγραφής και κατανομής

²⁴ Βλ. για παράδειγμα, *Ramsahai* κατά Ολλανδίας (Αίτηση αρ. 52391/99), Απόφαση 15 Μαΐου 2007, § 330.

²⁵ Βλ. για παράδειγμα, *Ramsahai* κατά Ολλανδίας (Αίτηση αρ. 52391/99), Απόφαση 15 Μαΐου 2007, § 329.

²⁶ Βλ. για παράδειγμα, *Aksoy κατά Τουρκίας* (100/1995/606/694), Απόφαση 18 Δεκεμβρίου 1996, § 56.

²⁷ Βλ. για παράδειγμα, *Aydin κατά Τουρκίας* (57/1996/676/866), Απόφαση 25 Σεπτεμβρίου 1997 § 98.

²⁸ Βλ. για παράδειγμα, *Kaya* κατά Τουρκίας (158/1996/777/978), Απόφαση 19 Φεβρουαρίου 1998, § 89.

²⁹ Βλ. για παράδειγμα, *Cobzaru κατά Ρουμανίας* (Αίτηση αρ. 48254/99), Απόφαση 26 Ιουλίου 2007, § 72.

³⁰ Βλ. για παράδειγμα, *Nachova κατά Βουλγαρίας* (Αίτηση αρ. 43577/98 και 43579/98), Απόφαση 6 Ιουλίου 2005, §§ 162-168 και σύσταση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας αναφορικά με τις καταγγελίες που ισχυρίζονται ρατσιστική διάκριση, *Σύσταση Γενικής Πολιτικής Αρ. 11, για την Καταπολέμηση του Ρατσισμού και των Φυλετικών Διακρίσεων στην Αστυνόμευση*, § 51.

³¹ Βλ. για παράδειγμα, *Nachova κατά Βουλγαρίας* (Αίτηση αρ. 43577/98 και 43579/98), Απόφαση 6 Ιουλίου 2005, §§ 160-164.

³² Βλ. για παράδειγμα, *Ognyanova κατά Βουλγαρίας* (Αίτηση αρ. 46317/99), Απόφαση 23 Φεβρουαρίου 2006, § 114.

³³ Βλ. για παράδειγμα, *Aydin κατά Τουρκίας* (57/1996/676/866), Απόφαση 25 Σεπτεμβρίου 1997 § 108.

³⁴ Βλ. για παράδειγμα, *Ramsahai* κατά Ολλανδίας (Αίτηση αρ. 52391/99), Απόφαση 15 Μαΐου 2007, § 330.

³⁵ Βλ. για παράδειγμα *Bati κατά Τουρκίας* (Αίτηση αρ. 33097/96 και 57834/00), Απόφαση 3 Ιουνίου 2004, § 147.

- πλήρη συνεργασία της αστυνομίας με τον ΑΟΚΑ στη διερεύνηση των καταγγελιών, ιδιαίτερα για τη διατήρηση των στοιχείων μετά από σοβαρά περιστατικά και όταν οι αστυνομικοί είναι στη σκηνή πριν από τους ερευνητές του ΑΟΚΑ³⁶ και
- έγκαιρη διεξαγωγή μιας προσεκτικής και εκτενούς έρευνας και εξακρίβωση μιας καταγγελίας.

Δημόσιος έλεγχος

74. Ο σκοπός της αρχής του δημόσιου ελέγχου είναι να επιτύχει στην πράξη και στη θεωρία την απόδοση ευθυνών. Η απόρρητη και ευαίσθητη φύση των ερευνών καταγγελιών κατά της αστυνομίας πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και ο βαθμός δημόσιου ελέγχου που απαιτείται μπορεί να ποικίλει από περίπτωση σε περίπτωση.³⁷
75. Οι αρχές του δημόσιου ελέγχου και της συμμετοχής του θύματος συνδέονται στενά. Θα πρέπει να στηρίζονται στον όρο ότι οι αναφορές και άλλα έγγραφα θα κοινοποιούνται, ιδιαίτερα στον καταγγέλλοντα. Η κοινοποίηση των εγγράφων που εξηγούν τους λόγους μιας απόφασης μπορεί να βοηθήσει στην αποβολή οποιουδήποτε φόβου ότι υπάρχει ατιμωρησία για τα αδικήματα αστυνομικών.³⁸ Σε κάποιες περιπτώσεις, μετά από θάνατο ή σοβαρό τραυματισμό σε περιπτώσεις κράτησης για παράδειγμα, μπορεί να είναι απαραίτητο να γίνει μια δημόσια εξέταση ενώπιον ενός δικαστικού λειτουργού,³⁹ ή μια πειθαρχική ακρόαση της αστυνομίας δημοσίως.
76. Χωρίς πρόσβαση σε αναφορές και έγγραφα μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας καταγγελιών, οι καταγγέλλοντες μπορεί να μην έχουν την ευκαιρία να αμφισβητήσουν τον τρόπο με τον οποίο έγινε ο χειρισμός της καταγγελίας τους ή τον τρόπο με τον οποίο επιλύθηκε.⁴⁰

Συμμετοχή του θύματος

77. Η αρχή της συμμετοχής του θύματος, διασφαλίζοντας τη συμμετοχή του καταγγέλλοντος στην έρευνα, χρησιμεύει στη διαφύλαξη των νόμιμων συμφερόντων του στο σύστημα καταγγελιών.⁴¹ Για να διευκολυνθεί η συμμετοχή ενός καταγγέλλοντα, χωρίς να θίγονται τα συμφέροντα του αστυνομικού εναντίον του οποίου έχει γίνει η καταγγελία, ο ΑΟΚΑ ή ο αστυνομικός που είναι υπεύθυνος για το χειρισμό της καταγγελίας θα πρέπει να φροντίσει να έρθει σε επαφή με τον καταγγέλλοντα. Θα πρέπει να γίνουν διαβουλεύσεις με τον καταγγέλλοντα και να παραμένει ενήμερος για τις εξελίξεις σε όλη τη διάρκεια της εξακρίβωσης της καταγγελίας.⁴²
78. Είναι σημαντικό η αρχή συμμετοχής του θύματος να είναι ουσιαστική και να εφαρμόζεται αποτελεσματικά και όχι να είναι κενή και θεωρητική. Τα συμφέροντα του καταγγέλλοντος, που μπορεί να έχει ζημιωθεί από την εμπειρία του, να στερείται αυτοπεποίθησης ή να μην κατανοεί πώς λειτουργεί το σύστημα καταγγελιών κατά της αστυνομίας, δεν διαφυλάσσονται εάν αυτός αντιμετωπίζει δυσκολία στην επικοινωνία με την αστυνομία ή τον ΑΟΚΑ σχετικά με την καταγγελία του. Η υποστήριξη του θύματος και η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών θα πρέπει να διατίθενται για να βοηθηθούν οι καταγγέλλοντες που έχουν υποστεί ζημιά να αντιμετωπίσουν τη δοκιμασία κατά την εξακρίβωση της καταγγελίας τους. Θα πρέπει να διατίθεται νομική βοήθεια και εκπροσώπηση προς τους καταγγέλλοντες για την αποτελεσματική διαφύλαξη των συμφερόντων τους.⁴³
79. Η τήρηση της αρχής συμμετοχής του θύματος, ιδιαίτερα όταν διατίθεται νομική εκπροσώπηση, θα παρέχει στον καταγγέλλοντα την ευκαιρία να ελέγξει τις διαδικασίες και να αμφισβητήσει άδικες και μη αποτελεσματικές πρακτικές. Θα ενισχύσει επίσης την ανεξαρτησία διασφαλίζοντας ότι τα

³⁶ Βλ. για παράδειγμα, *Ramsahai* κατά Ολλανδίας (Αίτηση αρ. 52391/99), Απόφαση 15 Μαΐου 2007, § 338.

³⁷ Βλ. για παράδειγμα, *Isayeva κατά Ρωσίας* (Αίτηση αρ. 5794/00, 57948/00 και 57949/00), Απόφαση 24 Φεβρουαρίου 2005, § 213.

³⁸ Βλ. για παράδειγμα, *McKerr κατά Ηνωμένου Βασιλείου* (Αίτηση αρ. 28883/95), Απόφαση 4 Μαΐου 2001, § 338.

³⁹ Βλ. για παράδειγμα, *Edwards κατά Ηνωμένου Βασιλείου* (Αίτηση αρ. 46477/99) 14 Μαρτίου 2002, § 84.

⁴⁰ Βλ. για παράδειγμα, *Oğur κατά Τουρκίας* (Αίτηση αρ. 21594/93), Απόφαση 20 Μαΐου 1999, § 92.

⁴¹ Βλ. για παράδειγμα *Güleç κατά Τουρκίας* (54/1997/838/1044), Απόφαση 27 Ιουλίου 1998, § 82.

⁴² Βλ. για παράδειγμα, *Edwards κατά Ηνωμένου Βασιλείου* (Αίτηση αρ. 46477/99) 14 Μαρτίου 2002, § 84.

⁴³ Βλ. για παράδειγμα, τη σύσταση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας αναφορικά με τις καταγγελίες που ισχυρίζονται ρατσιστική διάκριση, *Σύσταση Γενικής Πολιτικής Αρ. 11, για την Καταπολέμηση του Ρατσισμού και των Φυλετικών Διακρίσεων στην Αστυνομία*, § 51.

συμφέροντα του καταγγέλλοντα δεν περιθωριοποιούνται από τα συμφέροντα μιας ισχυρής αστυνομικής υπηρεσίας.

6.5 Επίλυση και επανεξέταση

80. Κατά την ολοκλήρωση της έκθεσης διερεύνησης οι υπεύθυνοι ανακριτές του ΑΟΚΑ ή της αστυνομίας πρέπει να κρίνουν ανεξάρτητα και αμερόληπτα την καταγγελία και να καθορίσουν εάν μπορεί να γίνει δεκτή ή όχι με βάση τα στοιχεία. Εάν ο καταγγέλλων αμφισβητήσει τον τρόπο χειρισμού της καταγγελίας ή το αποτέλεσμα, θα πρέπει να υπάρχει δικαίωμα προσφυγής στον ΑΟΚΑ εάν η καταγγελία έχει διερευνηθεί από την αστυνομία ή δικαστικής επανεξέτασης εάν διερευνήθηκε από τον ΑΟΚΑ.
81. Μετά την επίλυση μιας καταγγελίας πέντε κύριες ενέργειες μπορεί να ακολουθήσουν:
- καμία περαιτέρω ενέργεια
 - ποινική δίωξη κατά του αστυνομικού
 - πειθαρχική δίωξη κατά του αστυνομικού
 - η διοίκηση της αστυνομίας μπορεί να προβεί σε ανεπίσημες ενέργειες κατά του αστυνομικού, ή
 - μπορεί να γίνουν αλλαγές στην πρακτική αστυνόμευσης λαμβάνοντας υπόψη τα διδάγματα που αποκομίστηκαν.
- Ο καταγγέλλων θα πρέπει να ενημερωθεί γραπτώς και προφορικώς για την επίλυση της καταγγελίας.
82. Η προσδοκία ότι θα ασκηθεί ποινική ή πειθαρχική δίωξη κατά του αστυνομικού εναντίον του οποίου υπάρχουν στοιχεία ανάρμοστης συμπεριφοράς αποτελεί σημαντική προστασία κατά της ατιμωρησίας της αστυνομίας,⁴⁴ και είναι απαραίτητη για τη δημόσια εμπιστοσύνη στο σύστημα καταγγελιών κατά της αστυνομίας.⁴⁵ Οι αστυνομικοί υπόκεινται σε ποινική ή πειθαρχική δίωξη ανεξάρτητα από τις έρευνες των καταγγελιών, και τα δικαιώματα και οι εγγυήσεις που τους διατίθενται δεν αφορούν το σκοπό της παρούσας Γνωμοδότησης. Αυτή βασίζεται στην προϋπόθεση ότι οι αστυνομικοί υπόκεινται στις τυπικές διαδικασίες ποινικού δικαίου, περιλαμβανομένων των δικονομικών εγγυήσεων, και ότι θέματα πειθαρχίας αποτελούν ευθύνη της αστυνομικής υπηρεσίας.
83. Ένα μοντέλο για τις ποινικές και πειθαρχικές διαδικασίες κατά των αστυνομικών που προκύπτουν από τις καταγγελίες είναι η διαχείριση των καταγγελιών από την καθιερωμένη ποινική δικαιοσύνη ή από πειθαρχικές διαδικασίες της αστυνομίας. Στις περιπτώσεις όπου υπάρχουν στοιχεία τα οποία μπορεί να οδηγήσουν σε δίωξη, ο ΑΟΚΑ θα πρέπει να προωθήσει την αναφορά ερευνών στις ποινικές δικαστικές αρχές για να αποφασιστεί εάν θα ασκηθεί ποινική δίωξη και στην αστυνομία για να αποφασίσει εάν θα ασκήσει πειθαρχική δίωξη.
84. Οι εισαγγελικές αρχές και η αστυνομία θα πρέπει να σεβαστούν τις συστάσεις που περιέχονται στην αναφορά του ανακριτή της καταγγελίας όταν θα αποφασίζουν εάν θα ασκηθεί ή όχι ποινική ή πειθαρχική δίωξη. Οι εισαγγελικές αρχές, η αστυνομία και ο ΑΟΚΑ θα πρέπει να αιτιολογούν όλες τις αποφάσεις που σχετίζονται με την ποινική και πειθαρχική δίωξη για την οποία έχουν ευθύνη.⁴⁶
85. Σε κάποια κράτη μέλη υπάρχει ο φόβος ότι η στενή συνεργασία ανάμεσα στην αστυνομία και τις εισαγγελικές αρχές στις τυπικές ποινικές διαδικασίες μπορεί να υποσκάψει την ανεξαρτησία και την αντικειμενικότητα της εισαγγελικής πρακτικής. Μια σημαντική αιτία φόβου είναι ότι η συνεργασία ανάμεσα στους ανακριτές της αστυνομίας και την εισαγγελία μπορεί να αμαυρώσει την ανεξαρτησία των εισαγγελέων όταν εργάζονται σε υποθέσεις κατά αστυνομικών. Σε μια προσπάθεια να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα αυτό, ειδικές ποινικές δικαστικές αρχές με δικούς τους ανακριτές έχουν δημιουργηθεί σε ορισμένες δικαιοδοσίες για να διερευνούν καταγγελίες κατά αστυνομικών και να διεξάγουν ποινικές διαδικασίες.

⁴⁴ Τα Πρότυπα της ΕΠΒ, Κεφάλαιο ΙΧ., § 31.

⁴⁵ Βλ. για παράδειγμα *Guja κατά Μολδαβίας* (Αίτηση αρ. 14277/04), Απόφαση 12 Φεβρουαρίου 2008, § 88.

⁴⁶ Βλ. για παράδειγμα, *McKerr κατά Ηνωμένου Βασιλείου* (Αίτηση αρ. 28883/95), Απόφαση 4 Μαΐου 2001, § 157.

86. Αυτός ο τύπος ανεξάρτητου δικτικού συστήματος κατά της αστυνομίας θα μπορούσε να προσαρμοστεί σε ένα σύστημα καταγγελιών κατά της αστυνομίας που λειτουργεί υπό την αιγίδα ενός ΑΟΚΑ. Ακολουθώντας το παράδειγμα ορισμένων ευρωπαϊκών Συνηγόρων του Πολίτη που μπορούν αυτοδίκαια να φέρουν κατηγορητήρια ενώπιον δικαστικών αρχών, μπορούν να εκχωρηθούν στον ΑΟΚΑ παρόμοιες εξουσίες για να ασκεί ποινική δίωξη μετά την ολοκλήρωση των ερευνών καταγγελιών. Φυσικά, το συνταγματικό και νομικό σύστημα που επικρατεί σε κάθε κράτος μέλος θα παίξει σημαντικό ρόλο στο να κριθεί η σκοπιμότητα μιας τέτοιας διεύθετης. Θα πρέπει επίσης να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην ύπαρξη εγγυήσεων και στην προστασία των δικαιωμάτων των αστυνομικών ως εναγομένων σε ποινικές διαδικασίες.
87. Υπάρχουν διδάγματα που μπορούν να αποκομιστούν από όλες τις καταγγελίες. Ακόμη και όταν έχει διαπιστωθεί ότι ένας καταγγέλλων δεν είχε λόγο να προβεί σε καταγγελία, θα είναι δυνατό να μάθουμε κάτι για την κατάσταση των σχέσεων της αστυνομικής κοινότητας. Η στατιστική και εμπειρική έρευνα και ανάλυση των καταγγελιών έχει θεμελιώδη σημασία για τη δημοκρατική και υπεύθυνη αστυνόμευση. Ένας ΑΟΚΑ μπορεί να παίξει καίριο ρόλο εκεί που διασταυρώνονται οι αστυνομικές λειτουργίες με τις εμπειρίες των πολιτών και, έτσι να παρέχει στην αστυνομία και στο κοινωνικό σύνολο ενημερωμένες συμβουλές για το πώς μπορούν να βελτιωθούν η αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών αστυνόμευσης και οι σχέσεις της αστυνομικής κοινότητας. Εάν, μετά την επίλυση μιας καταγγελίας ή μετά την έρευνα και την ανάλυση, είτε η αστυνομία ή ο ΑΟΚΑ θεωρούν ότι θα πρέπει να εφαρμόσουν οποιαδήποτε διδάγματα αποκομίσθηκαν, αυτό θα πρέπει να γίνει μετά από διαβουλεύσεις με την άλλη πλευρά.

Πηγές

Συμβούλιο της Ευρώπης, Επίτροπος για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (2007), *There must be no impunity for police violence*, Viewpoint 3 Δεκέμβριος 2007, διαθέσιμο στο www.commissioner.coe.int

Συμβούλιο της Ευρώπης, Επίτροπος για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (2008), *Report of the Expert Workshop 'Police Complaints Mechanisms: Ensuring Independence and Effectiveness'*, CommDH(2008)16, διαθέσιμο στο www.commissioner.coe.int

Συμβούλιο της Ευρώπης (2001), *Ευρωπαϊκός Κώδικας Αστυνομικής Δεοντολογίας*, Σύσταση (2001)10 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη (υιοθετήθηκε από την Επιτροπή Υπουργών στις 19 Σεπτεμβρίου 2001 στην 765^η συνάντηση των Αναπληρωτών Υπουργών)

Συμβούλιο της Ευρώπης - Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (2006), *The CPT Standards: 'Substantive' sections of the CPT's General Reports*, CPT/Inf (2002) 1 – Αναθ. 2006

Συμβούλιο της Ευρώπης - Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (2007), *Σύσταση Γενικής Πολιτικής αρ. 11: για την Καταπολέμηση του Ρατσισμού και των Φυλετικών Διακρίσεων στην Αστυνομία*

Συμβούλιο της Ευρώπης – Μεικτή Άτυπη Ομάδα Εργασίας για την Αστυνομία και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, (2000), *Αστυνομία στη Δημοκρατική Κοινωνία: Οι αστυνομικές σας υπηρεσίες είναι υπέρμαχοι των ανθρωπίνων δικαιωμάτων;*

Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στη Ευρώπη (2008), *Guidebook on Democratic Policing by the Senior Police advisor to the OSCE General Secretary*

Ηνωμένα Έθνη (1979), Απόφαση 169 του 34^{ου} Συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης, 34/169. *Κώδικας Συμπεριφοράς για τους Αστυνομικούς Υπαλλήλους*

Γενική Συνέλευση Ηνωμένων Εθνών (1993) *Αρχές που σχετίζονται με τη θέση και τη λειτουργία των εθνικών ιδρυμάτων για την προστασία και την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων* (Αρχές του Παρισιού) που προσαρτώνται στην Απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών για τα εθνικά ιδρύματα για την προώθηση και την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου (A/RES/48/134, 85^η Συνάντηση Ολομέλειας στις 20 Δεκεμβρίου 1993)

Ηνωμένα Έθνη Διεθνής Αστυνομική Δύναμη (1996) *Οδηγίες του Επιτρόπου για Δημοκρατική Αστυνομία στην Ομοσπονδία Βοσνίας - Ερζεγοβίνης*.